

УДК 330(477)

Загрози національній економічній безпеці України на сучасному етапі

Кухарська Н. О.

Вступ. Однією з умов досягнення сталого розвитку країни є забезпечення її економічної безпеки. Питання про економічну безпеку, як на міжнародному рівні, так й національному, спочатку виникло серед країн, що розвиваються, що було відображено у принципах Бразильської концепції колективної економічної безпеки (1974 р.).

Національна економічна безпека – це захищеність економіки від внутрішніх і зовнішніх несприятливих чинників, що порушують нормальне функціонування процесу внутрішнього відтворення, підбивають досягнутий рівень життя населення і тим самим викликають підвищену соціальну напруженість у суспільстві, а також загрозу самій державі [1, с. 574].

Найважливішим фактором економічної безпеки є відповідність системи економічних і виробничих відносин не тільки потребам виробництва, а й економічного розвитку країни. Ступінь економічної безпеки залежить від економічного потенціалу країни, який утворюють сукупність продуктивних сил суспільства і національне багатство.

Національна економічна безпека передбачає не створення замкненого, автаркічного національного господарства, а взаємне врахування національних економічних інтересів, дотримання погоджених норм функціонування світової економіки. У цьому плані проблема національної економічної безпеки має вкрай важливе значення для країн пострадянського простору й країн, що розвиваються, до яких, власне, і належить Україна.

В результаті нестабільної економічної і політичної ситуації в Україні саме економічна безпека є головною частиною національної безпеки, її фундаментом і матеріальною основою. Саме забезпечення національної економічної безпеки є однією з серйозних проблем залучення України до світогосподарських

процесів. Тому, наявність загроз економічній безпеці обумовлює пряму або опосередковану загрозу національній безпеці України.

Аналіз досліджень і публікацій. Протягом багатьох років оцінкою тенденцій і загроз в сфері як міжнародної, так й національної економічної безпеки активно займалися такі вітчизняні науковці як З. С. Варналій [2], П. І. Гайдучий [3], В. П. Горбулін [4], В. М. Геєць [5], Я. А. Жаліло [6], В. Є. Новицький [7], Ю. М. Пахомов [8], А. С. Філіпенко [9] та ін. Однак розгляд особливостей виникнення загроз національній економічній безпеці України не знайшов достатнього висвітлення у вітчизняній науковій літературі. Саме це й обумовило актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є детальний розгляд причин і особливостей загроз національній економічній безпеці нашої держави шляхом виділення семи головних структурних блоків, що не були подолані за роки незалежності, а деякі з них навіть посилювалися за роками.

Основні результати дослідження. В системі національної економічної безпеки України загрозами є дії, спрямовані проти здійснення економічного суверенітету держави, становлення України як рівноправного учасника міжнародних економічних відносин.

Основними загрозами національній економічній безпеці України є:

1. В інституційній сфері – недостатня ефективність гілок влади: суперечність чинного законодавства та правова неврегульованість широкого кола питань економічного розвитку, зокрема ринкової трансформації економіки, утвердження ефективного конкурентного середовища, незбалансованість кадрового потенціалу, нероздільність відносин бізнесу та влади за домінуванням останньої. Зрощування влади (у всіх її формах) та бізнесу є основним підґрунтям корумпованості економіки, системної бюрократизації. У деструктивних формах здійснюється роздержавлення та приватизація, зокрема й землі. Однією з найгостріших проблем, що стримує економічне зростання, є криза корпоративного управління, яка унеможливорює ефективну

реструктуризацію підприємств, розвиток фондового ринку, зростання інвестиційної привабливості української економіки, у т.ч. і для іноземних інвесторів. Також деструктивною для економічної безпеки є слабкість судової влади, особливо механізму виконання її рішень, що створює сприятливе середовище для зростання корупції, дискредитує державну регуляторну політику. Ситуацію ускладнили затримка з проведенням ринкових перетворень, слабка ув'язка дипломатичної і зовнішньоекономічної сфер.

Найбільше в країні не довіряють силовим структурам (судам і прокуратурі) – відповідно 83,5% і 80,2% населення, а також Верховній Раді України (83,2%) [10]. В результаті проведення першого етапу електронного декларування на 30 жовтня 2016 р. у депутатів ВРУ знаходиться 12,3 млрд. грн., в т.ч. 7,4 млрд. грн. та більше 2 млрд. доларів готівкою [11].

2. У соціальній сфері – у декілька разів занижена вартість робочої сили – одного із основних виробничих ресурсів. Наслідком цього є низька платоспроможність населення, відсутність стимулів зростання його кваліфікаційного потенціалу, нагромадження капіталу, технічного прогресу, глибока диференціація доходів населення та низька тривалість життя.

Падіння життєвого рівня населення нашої країни було найбільше в світі. За роки реформ в Україні життєвий рівень знизився в 10-12 разів. За даними ООН, Україна у 2015 р. знаходиться на 70-му місці із 142 країн світу [12] (2011 р. – 74-е місце із 110 країн, 2013 р. – 64-е із 142 країн). Стандарт життя як показник співвідношення багатств 10% найбагатшої частини населення до багатства такої чисельності бідного населення (коефіцієнт Джині) в Євросоюзі складає 6:1. а в Україні – 20/40:1. Мінімальний рівень погодинної зарплати в ЄС складає 3 дол., в Україні – 0,99 дол. Зарплата українського вчителя складає трохи вище 100 доларів у місяць, тоді як зарплатня вчителя в країнах ЄС 2000-3000 доларів [13; 14]. Мінімальна зарплатня в Україні в 2016 р. склала 59,69 дол.; мінімальна пенсія – 45 дол. США, що лише трохи вище межі бідності,

визначеної ООН; дефіцит бюджету пенсійного фонду досяг 145 млрд. грн. [15; 16].

З 1991 р. в Україні сформувалася усталена тенденція до зменшення населення країни: з 52,2 до 42,5 млн. осіб з урахуванням Автономної Республіки Крим (на 31.10.2016 р.). Щорічні показники смертності перевищують відповідні показники народжуваності (при цьому смертність у чоловіків у 4 рази вища, ніж у жінок); тривалість життя склала у 2015 р. 65,2 років для чоловіків та 75,5 – для жінок та є одним із найнижчих у Європі (наприклад, у Німеччині тривалість життя становить відповідно 74,5 та 80,5 років). За прогнозами до 2020 р. очікувана тривалість життя українців буде складати: для чоловіків це 65,9, а для жінок 76 років [17].

Частка населення, що живе за межею бідності, сягає 39-59%, у той час коли максимально допустиме значення у світовій практиці складає 10%.

Погіршуються показники здоров'я населення. У рейтингу здоров'я громадян Україна посіла 132 місце з 133! [18]. З 1995 р. в Україні триває епідемія туберкульозу, невпинно поширюється захворюваність на ВІЛ/СНІД, серцево-судинних і онкозахворювань, збільшується кількість осіб, що вживають наркотичні та психотропні речовини. Країна займає 1-ше місце в світі по дитячому алкоголізму [19]. Ці та інші чинники суттєво погіршують відтворення робочої сили, її якісні параметри та трудовий потенціал.

3. У фінансовій сфері. Низький рівень капіталізації українських банків не відповідає вимогам політики зростання та структурно-інноваційній перебудові національної економіки. Низький рівень розвитку фондового ринку не дозволяє зробити його ефективним інструментом мобілізації інвестиційних ресурсів, а відтак і політики економічного зростання. Зберігається структурна розбалансованість державних фінансів, їх суто фіскальна спрямованість; не зменшується взаємна заборгованість підприємств та організацій; переважають короткострокові кредити під високі відсотки. Україна не посіла належного місця в міжнародному русі капіталів, який стає характерною

ознакою сучасних міжнародних інтеграційних процесів і матеріальною основою економічного зростання та структурної перебудови. Монетарна політика країни знаходиться в повній залежності від іноземних запозичень. В результаті запізнілого і несвоєчасного вибору режиму плаваючих валютних курсів для нашої експортоорієнтованої сировинної економіки знову "розцвів" спекулятивний "чорний" ринок.

Співвідношення зовнішнього державного боргу України і її золотовалютних резервів збільшується: якщо на 01.01.2010 р. це співвідношення було майже рівним – 26,2 млрд. дол. і 26,5 млрд. дол. (тобто 99,9%), на 01.01.2011 р. – 34,8 і 34,6 відповідно (99,9%), на 1.01.2014 р. вже 37,5 і 20,4 (54,4%), то на 01.01.2015 р. 38,8 та 7,5 млрд. дол. (19,4%). На 1.01.2016 р. це відношення складало 44,2 та 14,1 млрд. дол. (31,9% [20]).

Сукупний зовнішній борг України (державний і корпоративний) досягає 93,5% обсягу ВВП (29,3% в 2004 р.). При цьому, прямий гарантований борг у 2016 р. складе 67,6% ВВП [20]. (Як відомо, критичним вважається 60% співвідношення держборгу до ВВП країни). Кожен українець, включаючи немовлят, вже повинен зовнішнім кредиторам 40 тис. гривень.

За роки незалежності, до 2013 року, з України в офшори було виведено 167 млрд. дол. (300 млн. дол. щомісячно) [21].

Частка кредитів щодо ВВП на початок 2016 р. впала з 47% до 39%; чисті прямі іноземні інвестиції наблизилися до нуля [22].

4. Тінізація та корумпованість української економіки, які створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. При існуючому рівні тінізації економіки вже можна говорити про існування системи розширеного відтворення тіньових економічних відносин в Україні.

Частка офіційної тіньової економіки від ВВП в Україні становить 40,6% (для порівняння: в Албанії – 32,9%, у Замбії – 38,4%). За рівнем корупції Україна у 2014 р. знаходилася на 142 місці з 175 країн, у 2015 р. – на 130 з 167 країн світу (в оточенні Парагваю і Коморських островів) [23]. При цьому

найбільш корумпованими вважаються саме ті інститути влади, які покликані боротися з корупцією: суди (87%) та правоохоронні органи (84%).

Одним із найнебезпечніших наслідків розвитку тіньової економіки є криміналізація суспільства. Водночас тінізація економіки формує негативний імідж держави серед міжнародної спільноти, стримує торговельно-економічні відносини українських підприємств із зарубіжними партнерами та стримує євроінтеграційні зусилля України.

За оцінкою британського журналу The Economist (квітень 2015) Україна стала лідером в рейтингу країн з найгіршою економікою [24].

5. Високий рівень фізичного зносу основних фондів та виробничої інфраструктури. Стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, АПК, системах життєзабезпечення є критичним.

Усі діючі НПЗ були побудовані ще в радянські часи; знос основних фондів у металургійній промисловості складає 65%, у вугільній промисловості – 80%, з 556 млн. т металу в об'єктах основного капіталу країни близько 390 млн. т досягли рівня зносу 100%; в АПК – 60-90% техніки, яка залишається в експлуатації, уже відпрацювала 1-2 амортизаційних терміни; майже третина устаткування на цукрових заводах знаходиться в експлуатації понад 20 років; сироварне устаткування зношене на 90-95%; 14% залізничних мостів знаходяться в незадовільному стані, 46% – не відповідають правилам експлуатації [25]. До 2020 р. закінчується проектний термін 60% атомних реакторів України, а до 2026 р. – всіх.

6. Структурні диспропорції. Йдеться про деіндустріалізацію економіки (згорання переробної промисловості), надзвичайно енергоємний промисловий комплекс, велику залежність національної економіки від імпорту, нераціональну структуру експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості, неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їхнього постачання

та відсутність активної державної політики енергозбереження, загострення проблеми підтримання в належному технічному стані ядерних об'єктів на території України.

Частка промисловості у ВВП з 2006-го по 2016 р. скоротилася з 28 до 20%, в першу чергу за рахунок переробної промисловості (з 20 до 12% ВВП); частка АПК в загальній структурі експорту нашої країни в першому кварталі 2016 р. зросла до 43%, тоді як в 2015 році вона становила 40%; частка металургії – 28,3% (для порівняння: у 2004 р. експорт металургійної продукції становив 39,94%) [26]. Якщо в 1991 р. частка металургії у ВВП України складала 25,6%, то у 2014 р. – вже 33%, тоді як частка машинобудування, яке є основним джерелом інноваційного розвитку й модернізації економіки, складає тільки 6,6% ВВП. І поки така ситуація зберігається, ризики металургів і аграріїв стають ризиками всієї економіки (до початку військового конфлікту на сході країни внесок Донецької та Луганської областей у ВВП України становив близько 25%). Крім усього уже кілька років спостерігається падіння світових цін на сировину, на якому тримається наша сировинна експортоорієнтована економіка.

Характерний низький технологічний рівень виробництва: 47,9% сталі виплавляється мартенівським способом (у світі – 2,5%); частка електроплавлення складає 4% (у світі – 40%); середня глибина розробок вугілля, що коксується, перевищує 720 м, глибина переробки нафти на українських НПЗ складає 46-60% (у світі – перевищує 90%); з 50 тисяч зернозбиральних комбайнів 30 тисяч – застарілі «Ниви» [27, с. 220, 229, 231, 246].

Незважаючи на те, що з 1991-го до 2013 р. енергомісткість виробництва скоротилася з 0,8 кг умовного палива на 1 долар ВВП до 0,55 кг у.п., у Росії цей параметр становить 0,44 кг у.п., Чехії – 0,22, Польщі – 0,19, Німеччині – 0,15; альтернативна енергетика в Україні складає 0,79% від спільного обсягу споживання енергії (в Білорусі – 12%, Фінляндії – 26%) [28].

Частка імпорту газу з одного джерела (монозалежність) усі роки незалежності сягала 70-75%, у той час коли максимально допустиме значення у світовій практиці складає тільки 30%. У 2015 р. ця залежність від поставок із Росії, в результаті скорочення торгово-економічних відносин, знизилась до 40%.

7. Недосконалість системи інноваційного розвитку. За роки реформ не вдалося створити дієздатних механізмів стимулювання інноваційної діяльності підприємств та організацій, що призвело до придушення науки і деградації існуючого науково-технічного потенціалу, повільного оновлення продукції виробничого комплексу. Критичним залишається рівень державного фінансування науково-технічної діяльності.

Джерелами економічного зростання економіки залишаються 3-й і 4-й технологічні уклади, засновані на низьких технологіях, які перебувають на периферії світової економіки. Вищі технологічні уклади – п'ятий і шостий – складають близько 4% (причому шостий, що визначає перспективи розвитку країни в майбутньому, менше 0,1% [6, с. 17]).

Усього 15,2% підприємств ведуть роботи з впровадження інновацій у виробництво [29] (тоді як у 1990 р. їх було 36%), що нижче порогового значення (25%) і набагато нижче аналогічного показника розвинених країн (70-80%). Порівняно з 1991 р. загальна кількість працюючих на підприємствах дослідно-виробничої бази скоротилося в 23 рази, кількість винахідників і раціоналізаторів в Україні скоротилася більш ніж у 20 разів, рівень міграції інноваторів (за даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO)) в п'ять разів перевищує середній; за перші 17 років з країни виїхало 626 докторів наук. Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП (без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) у 2015 р. склала всього 0,64%, тоді як в 1996 р. – 1,36% [29].

Головний індикатор інноваційної спрямованості державної політики – частка сукупних національних витрат на НДДКР в ВВП (наукоємність ВВП) – знизилася з 2,4% в 1991 р. до 0,6% в 2015 р. За даними ЮНЕСКО, в Україні загальний рівень фінансування наукової і науково-технічної діяльності в розрахунку на одного науковця в шість разів нижчий, ніж у США та Німеччині, у п'ять разів – Японії та в 1,3 рази – ніж у Росії. Фінансування науки (у % ВВП) протягом 2000-2015 рр.. скоротилося з 1,16% до 0,2% [30] (причому в Законі України "Про наукову і науково-технічну діяльність" зазначено, що обсяг бюджетного фінансування науки повинен бути у розмірі не менше 1,7% ВВП) [31].

Загрозами національної економічної безпеки України є також загострення військово-політичної ситуації на Сході нашої країни та анексія Криму, рівень безробіття, збільшення відтоку населення з країни, в т. ч. і на постійне проживання, темпи інфляції (поточні ціни у співвідношенні з базовим індикатором цін), триразове знецінення національної валюти, посилення тиску на малий і середній бізнес. За версією «Bloomberg» Україна входить до п'ятірки найбільш «нешасних» економік світу. «Індекс нещастя» визначається як сума інфляції і безробіття, який в Україні в 2015 р. дорівнював 27% [24].

Висновок. Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що Україна все більше занурюється в глибоку соціально-економічну кризу і демонструє рідкісне в сучасній практиці явище – еволюційне згортання системи в цілому – інволюцію, регрес, деградацію.

Перспективне бачення національної економічної безпеки за умов відкритості конкурентних ринкових комплексів повинно бути пов'язано із забезпеченням низки базових критеріїв та стандартів розвитку – випереджальним розвитком наукомістких галузей, всебічної модернізації громадського суспільства згідно з сучасними цінностями та інформаційними реаліями.

Головними напрямками національної економічної безпеки, які дадуть можливість подолати перераховані вище загрози, можна вважати:

- Наявність ефективних можливостей підтримувати стабільний стан соціально-економічної системи шляхом підвищення кваліфікації інститутів влади, відділення бізнесу від влади, підтримання достатніх умов та гарантій для підприємницької активності, попередження тенденціям, які потенційно здатні порушувати макроекономічну, фінансово-монетарну рівновагу, погіршувати добробут населення.
- Забезпечення сталого розвитку національної економіки за допомогою залучення та вбудовування переробних виробництв країни в зовнішні ланцюжки створення доданої вартості з одночасним розширенням спеціалізації, генерація власних ланцюжків створення доданої вартості на основі резидентних структур з підвищенням ефективності використання капіталу на кожній стадії, комплексу інструментів та практичних можливостей гарантувати процес економічного відтворення в суспільстві в контексті міжнародної конкуренції та постійних змін в умовах виробництва.
- Підтримка науково-технічних розробок, високотехнологічного сектору, сфери інтелектуальних послуг, в т.ч. ІТ-технології, впроваджувати лідируючі технології, інновації, забезпечувати надходження до країни технологій, наука, передових методик управління, створення нових закладів, якщо цього вимагають умови НТП, підвищення професійного, освітнього та загальнокультурного рівня працівників і населення в цілому.

Без гарантування національної економічної безпеки Україна не може бути повноправним учасником світогосподарських зв'язків, посісти належне місце в міжнародному поділі праці та мати належну систему захисту і протидії глобальним викликам її міжнародній економічній безпеці взагалі та національній безпеці зокрема.

Список використаних джерел

1. Світова економіка: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / А. С. Філіпенко [та ін.]. – К. : Либідь, 2000. – 582 с.

2. Варналий З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія / З. С. Варналий, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К. : Знання України, 2011. – 299 с.
3. Гайдуцький П. І. Незалежна економіка України / П. І. Гайдуцький. – К. : ТОВ «Інформаційні системи», 2014. – 528 с.
4. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : Монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2011. – 288 с.
5. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / [В. М. Геець, В. В. Близнюк, А. А. Гриценко, Б. Є. Кваснюк, С. І. Кіреєв, І. О. Луніна, О. Л. Яременко та ін.] ; за ред. акад. В. М. Гейця ; НАН України, Ін-т економ. прогнозування. – К. : Фенікс, 2003. – 1006 с.
6. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.
7. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Є. Новицький. – К. : КНЕУ, 2003. – 948 с.
8. Пахомов Ю. М. Основные задачи формирования посткризисной модели развития экономики Украины / Ю. М. Пахомов // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 1-2. – С. 3-6.
9. Філіпенко А. С. Зовнішні запозичення України: доцільність отримання, ефективність використання / А. С. Філіпенко // Економічний часопис-XXI. – 2009. – № 3-4. – С. 6-7.
10. Троян В. Война на уголовном фронте / В. Троян // Зеркало недели. – 2016. – №34. – С. 4.
11. Все новости по спецтеме е-декларирование [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://podrobnosti.ua/special-news/e-deklarirovanie/>
12. Таблица уровня жизни стран мира 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gotoroad.ru/best/indexlife>
13. Средняя зарплата учителя школы в Украине. Статистика зарплат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.trud.com/salary/2/4138.html>

14. Максимов Е. Сколько зарабатывают учителя в разных странах мира / Е. Максимов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mel.fm/2016/06/16/salary>
15. Минимальная зарплата (Украина) [Электронный ресурс] / Финансовый портал Минфина Украины. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/salary/>
16. Как живут пенсионеры мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.segodnya.ua/ukraine/kak-zhivut-pensionery-raznyh-stran-i-pochemu-ukrainy-huzhe-vseh--731778.html>
17. Украина и страны мира. Продолжительность жизни [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://autoconsultant.com.ua/news/view/3754/>
18. В рейтинге социального развития Украина опередила Россию, Беларусь и Молдову [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.segodnya.ua/ukraine/v-reytinge-socialnogo-razvitiya-ukraina-operedila-rossiyu-belarus-i-moldovu-606885.html>
19. Какие места занимает Украина в мировых рейтингах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uainfo.org/blognews/17533--akie-mesta-zanimaet-ukraina-v-mirovyh-reytingah.html>
20. Внешний государственный долг Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/debt/gov/>
21. Украину назвали одним из лидеров по выводу денег в оффшоры [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lb.ua/economics/2012/07/24/162173_ukrainu_nazvali_liderov.html
22. Савченко А. Банки, мошенники, кризисы, кредиты... / А. Савченко // Зеркало недели. – 2016. – №40. – С. 7.
23. Украина остается в клубе самых коррумпированных стран мира - Transparency International [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zn.ua/UKRAINE/ukraina-ostaetsya-v-klube-samyh-korrumpirovannyh-stran-mira-transparency-international-160679_.html

24. The Economist назвал украинскую экономику наихудшей в мире [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://antikor.com.ua/articles/39243-the-economist-nazval-ukrainskuju-ekonomiku-naihudshej-v-mire>
25. Кухарская Н. А. Проблемы и перспективы развития базовых производств Украины в условиях реформирования экономики / Н. А. Кухарская // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк : ДонНУ, 2009. – С. 1195-1201.
26. Примитивная экономика. Украина все больше превращается в аграрную страну [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2016/04/ukraina-vse-bolshe-prevrashhaetja-v-agrarnuju-stranu/>
27. Кухарская Н. А. Стратегические приоритеты трансформации экономики регионов Украины: тенденции, формы, механизмы : монография / Н. А. Кухарская. – ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 519 с.
28. Энергоемкость украинской экономики – самая высокая в Европе [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.capital.ua/ru/publication/19016-energoemkost-ukrainskoj-ekonomiki-samaya-vysokaya-v-evrope-industriya-khochet-modernizirovatsya>
29. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html
30. Государство на финансирование науки [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://112.ua/obshchestvo/gosudarstvo-na-finansirovanie-nauki-v-2015-g-vydelit-0-2-vvp-minobrazovaniya-185881.html>
31. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

Анотації

Кухарська Н. О.

Загрози національній економічній безпеці України на сучасному етапі

Обґрунтовано, що найважливішим фактором національної економічної безпеки країни є відповідність системи економічних і виробничих відносин економічному розвитку країни. Детально розглянуто особливості виникнення та загрози національній економічній безпеці України шляхом виділення семи головних структурних блоків, що не були подолані за роки незалежності, а деякі з них навіть посилюються.

1. Інституційна сфера: зрощування влади (у всіх її формах) та бізнесу, криза корпоративного управління, слабкість судової влади, слабка ув'язка дипломатичної і зовнішньоекономічної сфер.
2. Соціальна сфера: низька платоспроможність населення, відсутність стимулів зростання кваліфікаційного потенціалу та технічного прогресу, глибока диференціація доходів населення, низька тривалість життя.
3. Фінансова сфера – низький рівень капіталізації українських банків та розвитку фондового ринку, структурна розбалансованість державних фінансів, залежність монетарної політики від іноземних запозичень.
4. Тінізація та корумпованість економіки створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави.
5. Високий рівень фізичного зносу основних фондів та виробничої інфраструктури.
6. Деіндустріалізація економіки: згорання переробної промисловості, надзвичайно енергоємний промисловий комплекс, нераціональна структура експорту.
7. Інноваційний розвиток: відсутність механізмів стимулювання інноваційної діяльності, деградація науково-технічного потенціалу, критичний рівень державного фінансування науково-технічної діяльності.

Розроблено основні складові національної економічної безпеки, які дозволять подолати ці загрози.

Ключові слова:

національна економічна безпека, загрози національній економічній безпеці, тінізація та корумпованість економіки, державний борг, соціальна сфера, деіндустріалізація економіки, науково-технічний потенціал.

Кухарская Н. А.**Угрозы национальной экономической безопасности Украины на современном этапе**

Обосновано, что важнейшим фактором национальной экономической безопасности страны является соответствие системы экономических и производственных отношений экономическому развитию страны. Подробно рассмотрены особенности возникновения и угрозы национальной экономической безопасности Украины путем выделения семи главных структурных блоков, которые не были преодолены за годы независимости, а некоторые из них даже усилились.

1. Институциональная сфера: сращивание власти (во всех ее формах) и бизнеса, кризис корпоративного управления, слабость судебной власти, слабая увязка дипломатической и внешнеэкономической сфер.
2. Социальная сфера: низкая платежеспособность населения, отсутствие стимулов роста квалификационного потенциала и технического прогресса, глубокая дифференциация доходов населения, низкая продолжительность жизни.
3. Финансовая сфера: низкий уровень капитализации украинских банков и развития фондового рынка, структурная разбалансированность государственных финансов, зависимость монетарной политики от иностранных заимствований.
4. Тенизация и коррумпированность экономики создают реальную угрозу национальной безопасности и демократическому развитию государства.
5. Высокий уровень физического износа основных фондов и производственной инфраструктуры.

6. Деиндустриализация экономики: сворачивание перерабатывающей промышленности, чрезвычайно энергоемкий промышленный комплекс, нерациональная структура экспорта.

7. Инновационное развитие: отсутствие механизмов стимулирования инновационной деятельности, деградация научно-технического потенциала, критический уровень государственного финансирования научно-технической деятельности.

Разработаны основные составляющие национальной экономической безопасности, которые позволят преодолеть эти угрозы.

Ключевые слова:

национальная экономическая безопасность, угрозы национальной экономической безопасности, теннизация и коррумпированность экономики, государственный долг, социальная сфера, деиндустриализация экономики, научно-технический потенциал.